

El 22 de juny del 2001 es va presentar davant les Corts la primera iniciativa legislativa popular (ILP) de la història del País Valencià. 118.000 signatures van avalar una proposta de llei que volia protegir l'Horta de València. La ILP no reeixí, per la negativa del PP, però va marcar un punt i a banda en la història d'aquest ecosistema. Parlem d'aquell procés de conscienciació civil, una dècada després, amb dues de les persones que el van viure des de dins.



PRATS I CAMPS

Antonio Montiel, a l'esquerra, i Josep Gavaldá, a l'horta d'Alboraia.

**Q**uan va sorgir el moviment de Per l'Horta feia anys que aquest ecosistema rebia agressions. Quin va ser l'element que va donar peu a la creació de Per l'Horta?

—ANTONIO MONTIEL: Abans de sorgir la ILP ja hi havia hagut experiències de lluita ciutadana a causa d'agressions, com ara el tercer cinturó de l'Horta al voltant del Carraixet. Però l'any 1999 van confluïr dos factors que ajuden a entendre el naixement del moviment. D'una banda, hi hagué el congrés de Bonrepòs i, d'altra, un dictamen del Consell Valencià de Cultura que recomanava la protecció de l'Horta, la qual cosa significava

que, per primera volta, una institució ho incorporava a la seua agenda. A més, no feia molt, l'informe Dobris de l'Agència Europea del Medi el destacava com un dels sis indrets d'agricultura periurbana més importants d'Europa, la qual cosa implicava un reconeixement internacional molt important. Tot plegat ens va fer veure que hi havia una oportunitat per a fer alguna cosa més.

—JOSEP GAVALDÀ: El dictamen europeu posava l'accent en el fet que l'Horta era una singularitat: de paisatges d'horta només n'hi havia sis a tot Europa, dos a Espanya, dos a Itàlia i dos a Grècia. De sobte, teníem un reconeixement acadèmic que transcendia

més enllà d'allò que s'havia fet fins aleshores.

—A. MONTIEL: De manera que el 21 de febrer del 2000 es va organitzar un grup de reflexió que es va anomenar Grup per la Moratòria Urbanística. Hi érem Josep Trasancos, Carles Dolç, Josep Lluís Miralles, Toni Montesinos i jo.

—I des d'aquell punt, com es féu el pas a un moviment multitudinari? Quins elements expliquen el nivell de sensibilització social que vau atènyer?

—J. GAVALDÀ: Crec que la cosa va anar estenent-se gràcies al boca-orella. Cal tenir en compte que, a més, a cada poble hi havia una xarxa de gent sensibilitzada amb la qüestió.



## Dos perfils entre tants altres

**Antonio Montiel** va nàixer a Jaén l'any 1958, però en fa més de quaranta que viu a València. Com a advocat i professor associat de dret constitucional i ciència política de la Universitat de València va ser una de les persones que estigueren en el nucli fundacional de Per l'Horta i, en tant que expert en lleis, fou un dels responsables de la redacció de la llei reguladora del procés d'ordenació i protecció de l'Horta de València com a espai natural protegit.

**Josep Gavaldà** va nàixer a València l'any 1968 i en tenia poc més d'una trentena quan una amiga el va involucrar en Per l'Horta. Fou un dels 300 valencians que constaren com a fedataris de la primera ILP en la història del País Valencià. "Ens vam dir Per l'Horta perquè, així com els Salvem són a la defensiva, nosaltres sempre vam tindre un tarannà propositiu", explica aquest professor de matemàtiques.

—A. MONTIEL: Crec que va ser molt important que va haver-hi un procés de maduració molt seriós. Tan bon punt es va plantejar la possibilitat de la ILP, es van començar a aportar propostes a les quals calia donar forma de proposició de llei. Molta gent va fer arribar esmenes i un grup molt reduït anava donant-hi cos jurídic i argumentació.

—**Com naix la idea de fer una ILP, una via mai no explorada abans al País Valencià?**

—A. MONTIEL: Calia fer alguna cosa que fera rebombori i donara visibilitat. Per això vam pensar en la ILP. Érem conscients que era una via que no havia emprat mai, sobretot perquè és dissenyada per a desincentivar-ne l'ús, de tan complicada com és. Però nosaltres pensàvem que calia tesar els límits de la democràcia participativa tradicional. D'alguna manera hi havia un component de democràcia radical en tot plegat.

—J. GAVALDÀ: Hi va haver gent que va criticar la institucionalització de la via de solució. Argumentaven que, com a esquerra social que érem, no podíem adoptar una figura institucional per a reivindicar una cosa que es podia reclamar des del carrer. Jo crec que fins i tot els polítics es van desconcertar, perquè es pensaven que mai ningú no faria ús de la ILP.

—A. MONTIEL: Va ser un procés molt bonic. Quan vam plantejar el dipòsit del text i el nomenament dels fedataris, la lletrada major de les Corts Valencianes ens va demanar una fotocòpia de la llei valenciana en què ens basàvem. No tenien ni idea de quin era el procediment! [José Luis] De la Rúa [president del Tribunal Superior de Justícia valencià i president de la junta electoral que havia de tramitar la ILP] ni tan sols sabia que es podien fer ILP a l'àmbit autonòmic. Vam haver de fer pedagogia!

—**Com s'articulà la recollida de signatures, fins a aconseguir-ne 118.000, moltes més de les necessàries?**

—J. GAVALDÀ: Primer es va conformar una comissió promotora, on hi havia Toni Montesinos, Josep Lluís Miralles, Xavi Albert, Maria José Algarra i Antonio Montiel.

—A. MONTIEL: A partir d'ací vam començar a impulsar el text. Vam fer

una convocatòria per a constituir la xarxa de fedataris, que per a mi va ser un dels grans encerts. Recorde que per a ser fedatari calia prendre possessió i fer un jurament, tot molt formal. Ens vam ajuntar quasi 300 persones al vestíbul de les Corts i els funcionaris estaven bocabadats. Ens van fer un carnet del fedatari i, alhora, nosaltres mateixos vam elaborar un argumentari perquè els fedataris es pogueren explicar si els preguntaven; fèrem resums de la llei; bons d'ajuda; samarretes... Al remat ens gastarem set milions de pessetes que vam acabar de pagar fa poc.

—J. GAVALDÀ: Quan es va acabar el procés va resultar que en lloc de 50.000 signatures se n'havien aplegades 120.000. Sobre les ILP, la llei diu que només et paguen les despeses si és acceptada a tràmit per la mesa de les Corts. Jo era optimista i pensava que no s'atrevirien a aturar-la; creia que la passarien al ple, que la descafeïnarien i es posarien la medalla. La mesa de les Corts, però, la va rebutjar i ens vam quedar amb moltes despeses per pagar. Vam haver de fer tata i nana per a pagar.

—**Com va fer la campanya de difusió? Aconseguíreu una notorietat molt important...**



—J. GAVALDÀ: El ben cert és que vam comptar amb professionals que, de bon grat, van posar-hi el coll perquè açò funcionara. El logotip de la campanya, per exemple, el va fer gratuïtament un dels millors dissenyadors de València. Tot es va fer d'una manera molt més estructurada i organitzada que no pot semblar.

—A. MONTIEL: Entre les moltes persones que van col·laborar amb il·lusió

en la campanya hi havia dos periodistes, Pau Serrano i Anna Gimeno. El gabinet de premsa que van organitzar fou clau en la nostra relació amb els mitjans: amplificaren la nostra veu i ens feren guanyar visibilitat i credibilitat. La voluntat i la creativitat van ajudar a donar un aire original i popular a la campanya.

—**Antonio, vos vau estar en el procés des de bon començament. Esperàveu la resposta social que va tenir la campanya de recollida de signatures?**

—A. MONTIEL: La resposta de la gent em va desbordar. Jo em pensava que aplegaríem les signatures, però quan al cap de dos mesos ja havíem superat la quantitat que necessitàvem... Va ser molt emocionant.

—**Com ho recordeu, personalment?**

—J. GAVALDÀ: Anaves a veure la família, els veïns, a la faena... A tothom que podies li demanaves la signatura. Hi havia molta il·lusió i crec que vam fer un bon esglai als polítics.

—A. MONTIEL: Allò que inicialment era un grup reduït de persones va acabar constituint un moviment ampli, molt horitzontal i democràtic, en què la gent es reconeixia com a part d'un territori, s'animaven els uns als altres, s'enfortien llaços afectius i identitaris. Es va generar la il·lusió que tot era possible; això es notava en la campanya, en l'entusiasme dels fedataris, i fou fàcil de traslladar eixa sensació a la societat que va subscriure la ILP. Fou molt emocionant i ens va fer créixer com a persones.

—**Per què penseu que es va generar aquesta sensibilitat social?**

—J. GAVALDÀ: Si vius a l'Horta, veus en primera persona els atacs i agressions que pateix, però encara que no hi tingues cap vinculació familiar, veus les barbaritats que es cometien, i és difícil de restar-ne al marge. En vint anys s'havia destruït la meitat de l'Horta! Com a valencià, crec que l'horta forma part del nostre imaginari, de la nostra ànima.

—A. MONTIEL: Crec que va anar a favor nostre una sensibilitat difusa. Hi havia ja una certa mentalitat ambientalista però li calia articulació i expressió. També ens anà a favor la imatge tòpica de l'Horta, allò que ha

## La catifa verda

L'Horta de València és un espai humanitzat que actualment ocupa una extensió de més de 20.000 hectàrees repartides per 45 municipis. El creixement urbà, el progressiu abandonament de l'activitat agrícola, la implantació de noves infraestructures i, sobretot, la manca de planificació per a preservar aquest espai, l'han malmès durant aquests darrers decennis. Després d'anys d'espera, el maig del 2008 la Generalitat presentà el pla d'acció territorial de l'Horta, un document que, fins ara, no s'ha desenvolupat en forma de llei ni ha implicat l'aplicació de mesures efectives. De moment, l'aturada en sec de l'activitat immobiliària hi ha donat una pròrroga, si bé hi ha iniciatives en diversos punts del territori que amenacen de fer-hi nous mossos. A l'horta de Safranar, al terme municipal de Torrent (Horta Sud), l'ajuntament pretén impulsar la urbanització d'1,5 milions de metres quadrats d'horta que ara per ara tenen la qualificació de sòl no urbanitzable d'ús agrícola; a l'horta nord, la conselleria vol donar resposta a l'augment de la mobilitat de l'àrea metropolitana de València mitjançant la construcció de la via Parc Nord, una autovia que travessaria nou municipis; a la zona de Campanar, pràcticament tots el terrenys —segons que denuncia Per l'Horta— són en mans de grans promotors. Són només alguns exemples de com l'espasa de Dàmocles continua penjant sobre aquest patrimoni agrícola i humà.

representat per als valencians i la seua iconografia. Però sobretot crec que va ser molt important la sensació d'unitat de la societat civil que es va aconseguir. Sempre vam estar molt atents que cap partit polític no ens utilitzara en benefici propi. Per l'Horta sempre va anar davant.

—Després d'aconseguir les signatures, ni tan sols vau superar el tràmit de la mesa. Va pagar la pena tot aquell esforç?

—J. GAVALDÀ: Sí que va pagar la pena perquè, malgrat no tramitar-se a les Corts, sí que va assolir diversos objectius que ens havíem proposat. El primer era fer-nos visibles com un sol moviment. A més, la ciutadania va tornar a mirar a l'Horta com un espai que tenia valor, i això va obligar l'administració a donar respostes.

—A. MONTIEL: Crec que el moviment de Per l'Horta va donar valor i va fer créixer la sensibilització envers l'horta. Però passa que la llei reguladora de la ILP és feta per a no ser gastada. No tan sols el govern té la prerrogativa de pronunciar-se abans que la mesa de les Corts admeta a tràmit o no la llei; no solament és prohibit que un representant de la comissió promotora defensi la llei a la tribuna d'oradors, com passa en el cas espanyol; no només ocorre que, admesa a tràmit i debatuda, pot ser esmenada sense permís de la comissió promotora... És que, a més, si no s'aprova, no et compensen les despeses.

—J. GAVALDÀ: I encara més: si una volta aprovada la llei queda tan desfigurada que la comissió promotora vol retirar-la, no pot fer-ho!



Manifestació pels carrers de València per a reivindicar la protecció de l'horta i per a celebrar la consecució de les signatures necessàries per a la ILP.

—A. MONTIEL: El resultat, en definitiva, és que a la nostra legislació no hi ha la iniciativa legislativa popular. I, així i tot, crec que amb tot el moviment de Per l'Horta hi guanyarem.

—Què en queda, de Per l'Horta?

—J. GAVALDÀ: Nosaltres continuem treballant i la xarxa continua activa. Però passa que quan no hi ha un problema molt gran, és difícil que les

coses es visualitzen als mitjans. Es celebra anualment la Universitat de l'Horta, tenim la pàgina web on hi ha tota mena d'informació sobre l'horta i on posem en contacte les persones de la ciutat i els llauradors per fer venda directa de verdura ecològica.

—Què en penseu del pla d'acció territorial de l'Horta (PATH), presentat per la Generalitat Valenciana el maig del 2008?

—J. GAVALDÀ: Nosaltres hi hem participat i ha estat en bona mesura gràcies a la nostra existència que el PATH incorpora un pla agrícola. Al principi, els redactors no van tindre en compte que aquest és un espai humà que l'han fet els agricultors. Siga com siga, opine que el PATH és —quant al redactat— un bon pla que ha

“La resposta de la gent ens va desbordar. En dos mesos ja teníem les signatures”

La seva connexió fàcil, ràpida i segura amb Europa, amb el món.

Barcelona Europa

- ◆ El primer port espanyol en tràfic internacional.
- ◆ El port capdavanter de la Mediterrània i del sud d'Europa.
- ◆ El port de creuers núm. 1 d'Europa i el quart del món.
- ◆ El primer port a obtenir la certificació de qualitat ISO 9001.

Una connexió mai vista

Port de Barcelona  
www.portdebarcelona.es

Entitat beneficiària del fons de cohesió de la Unió Europea

hagut de passar després el filtre dels partits polítics i els interessos dels agents econòmics. Però, al remat, ha passat que el pla de l'Horta s'ha adaptat als plans municipals i no a l'inrevés. Per una altra banda, també hi ha la qüestió de les infraestructures. No pots dir que vols protegir l'Horta i plantejar coses com la via Parc Nord, una autovia que anirà de Godella fins a Montcada entre l'Horta i la ciutat, i destruirà tot el valor paisatgístic.

—A. MONTIEL: El PATH que s'ha aprovat és resultat de la pressió social que es va concretar, entre més expressions, en la ILP. El PATH no és una concessió gracieble de la Generalitat, sinó que és una conquesta. Fins al punt que el pròleg de la PATH ho reconeix quan *ret homenatge* a aquesta iniciativa democràtica. Per eixa raó estem especialment legitimats per a ser crítics i exigents amb un document que s'ha redactat tot tractant d'aconcentrar ajuntaments i promotors que ja havien pres posició en terrenys de l'Horta. Crec que és un document insuficient, com ho és el model de Consell Assessor de l'Horta que es proposa i que és mancat de facultats de coordinació dels respectius planejaments.

—**Com us imagineu l'Horta que coneixeran els vostres fills?**

—J. GAVALDÀ: Espere que hi arribem a temps. Això reclama que els polítics avancen en una manera de pensar que, ara per ara, és pròpia del segle XIX i que, per fi, s'aprove el PATH sense àrees de reserva i sense infraestructures salvatges. Sóc optimista perquè la tendència mundial va cap a més sensibilitat. I si els ciutadans ens movem, tindrem una horta que serà motiu d'orgull.

—A. MONTIEL: Aspire que siga un espai agrícola productiu i integrat en una àrea metropolitana humanitzada i sostenible. Encara som a temps de posar límits a la destrucció i de revertir una tendència autodestructiva que ens empobreix com a territori i com a comunitat autònoma. Espere poder fer que els meus fills estimen l'Horta i valoren l'esforç dels llauradors i ciutadans que contribueixen a mantindre eixe patrimoni comú.

*Violeta Tena*

# Setge a Urdangarín

**L'ex-soci d'Urdangarín és citat a declarar com a encausat per un jutge de Palma: hi haurà d'anar també el gendre del rei d'Espanya?**

**E**l setge judicial sobre l'Institut Nóos es va estrenyent. El jutge de Palma José Castro, que instrueix el cas *Palma Arena*, ha citat a declarar en qualitat d'encausat Diego Torres, un dels fundadors de l'institut. Dit així no pareix cap informació que tingui ni la més mínima rellevància. Tanmateix, sí que n'adquireix si se sap que es tracta de l'institut que Torres va fundar juntament amb Iñaki Urdangarín, el gendre del rei d'Espanya.

**Palma Arena i Nóos.** El jutge que instrueix el cas *Palma Arena* investiga el suposat desviament de fons públics en la construcció d'un velòdrom —el que dona nom al cas— i el presumpte enriquiment il·legal de Jaume Matas, president del Govern de les Illes Balears entre el 2003 i el 2007 (a més del període que va entre el 1996 i el 1999). Una ordre directa de Matas obligà a construir el velòdrom. El magistrat investiga si el desviament sobre el pressupost inicial amaga pagaments irregulars i si l'ex-president se'n pogué haver beneficiat de cap manera.

En el transcurs de la investigació, el jutge Castro ha anat descobrint ramificacions que li han permès d'obrir peces separades del tronc inicial. En una d'aquestes ramificacions, l'Institut Nóos aparegué relacionat amb Matas.

Aquesta entitat privada fou fundada des d'un embrió que es va dir Nóos Consultoria Estratègica, una empresa creada per Urdangarín, l'any 2003, amb el seu soci i amic Diego Torres Pérez. El mateix any, el gendre del rei espanyol i la seva dona, Cristina de

Borbó, crearen també una altra empresa, la immobiliària Aizoon S. L. Des de l'institut, Urdangarín i el seu soci s'anaren oferint a diverses institucions per a fer gestions relacionades amb l'esport d'elit. Atesa la targeta de visita que implica ser casat amb una infanta de la monarquia espanyola, és fàcil d'imaginar quantes portes se li obriren, a Urdangarín.

Una de les portes obertes va ser la valenciana. L'any 2005 l'entitat presidida pel gendre del rei espanyol va rebre del president valencià, Francisco Camps, l'encàrrec de promocionar la ciutat de València com a seu d'uns Jocs Europeus. Que mai no s'organitzaren. El pressupost per a aquesta promoció va ser d'uns tres milions d'euros, si bé sembla que la despesa satisfeta finalment va ser força inferior, d'uns 380.000 euros, segons que publicà la premsa balear. El grup parlamentari Compromís ha demanat reiteradament al president Camps que aporti les factures de tot allò que es va pagar. Camps s'ha limitat a dir que "tot allò que es fa a l'administració és degudament documentat i fiscalitzat, perquè si no seria impossible que es lliurassin pagaments relacionats amb cap contracte que fa l'administració autònoma". Tot i la defensa de la legalitat de l'acció presa pel seu govern amb relació a Nóos, no va aportar les factures que li demanà el portaveu de Compromís, Enric Morena. Un fet estrany i que obre una altra porta: que algú demani explicacions legals si no apareixen les factures. Això, exactament, passa a Palma.

**Nóos a les Balears.** En el cas de les Balears, Nóos, a través del seu president, Urdangarín, entrà en contacte amb el president del govern, Jaume Matas. L'ex-jugador d'handbol del Barça, en tant que president de l'institut esmentat, rebé l'encàrrec de Matas d'organitzar, també l'any 2005, allò que s'anomenà Fòrum Illes Balears, que tenia com a objectiu tractar sobre les relacions entre esport d'alt nivell i turisme. És a dir, l'esport d'elit